

แนวทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดใช้แนวทฤษฎีไวยากรณ์ परिवรรตแปรรูป^๑ (Generative Transformation Framework) ของชอมสกี (Chomsky 1965) ในการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยา มี และใช้แนวทฤษฎีไวยากรณ์การกตามแนวความคิดของฟิลมอร์ (Fillmore 1968) และแนวความคิดของเชฟ (Chafe 1970) ในการวิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของกริยา มี เหตุที่ใช้แนวทฤษฎีไวยากรณ์ परिवรรตแปรรูปและแนวทฤษฎีไวยากรณ์การก ในการวิเคราะห์นั้น เนื่องจากแนวทฤษฎีทั้ง ๒ เรื่องนี้สามารถวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ได้ชัดเจนดี

แนวทฤษฎีไวยากรณ์ परिवรรตแปรรูป

ชอมสกีได้เสนอทฤษฎีไวยากรณ์ परिवรรตแปรรูปไว้ในหนังสือ Aspects of The Theory of Syntax (1965) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะตั้งทฤษฎีทางภาษาศาสตร์เพื่อศึกษาและอธิบาย วิชาภาษาศาสตร์ (competence) ซึ่งเป็นความรู้ตามธรรมชาติ (intuition) ของผู้พูดที่เป็นเจ้าของภาษาซึ่งทำให้เขาสามารถใช้ภาษาได้ สามารถสร้างประโยคใหม่ ๆ ขึ้นมาใช้ได้อย่างไม่รู้จบ พร้อมทั้งบอกได้ว่าประโยคใดถูกต้องหรือไม่ถูกต้องตามแนวไวยากรณ์ของภาษานั้น ตลอดจนเข้าใจความสัมพันธ์ของประโยคในด้านรูปและความหมาย เช่น ความสัมพันธ์ของประโยคที่รูปต่างกัน แต่มีความหมายเหมือนกัน หรือประโยครูปเดียวกัน แต่อาจจะมีความหมายได้หลายนัย ความสามารถเหล่านี้เป็นความสามารถของผู้พูดภาษา ซึ่งชอมสกีสามารถอธิบายได้โดยใช้ทฤษฎีไวยากรณ์ของเขา ซึ่งอธิบาย

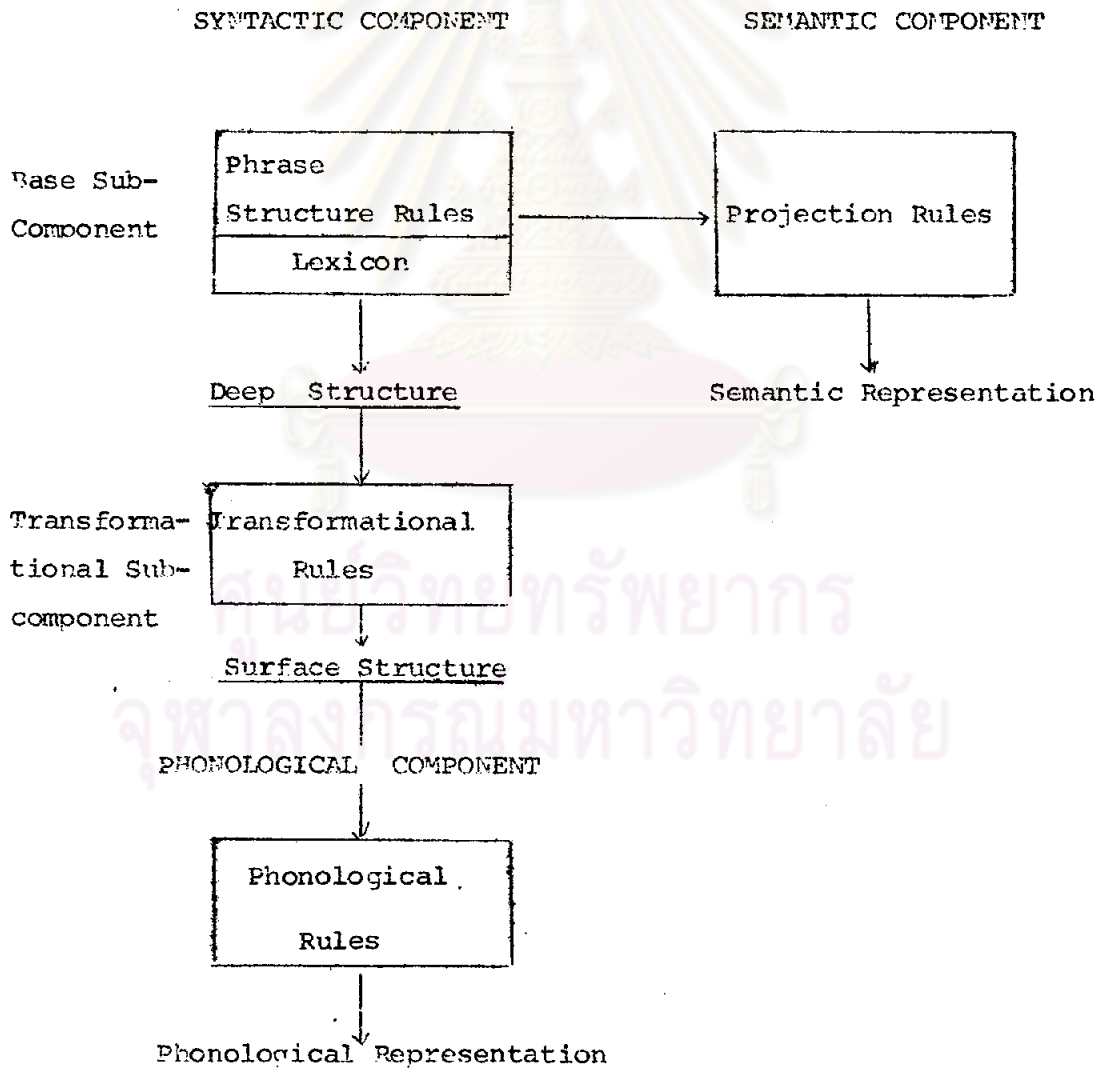
^๑อุดม วโรตม์ลิขิตต์ จะใช้ว่า ทฤษฎีแห่งการ परिवรรต (Transformational Grammar)

ความสามารถที่สร้างประโยคใหม่ขึ้นมาใช้ได้อย่างไม่รู้จักด้วยลักษณะของกฎในลักษณะที่ว่ากฎหรือระเบียบของภาษานั้น มีจำนวนจำกัด แต่จะสามารถนำไปใช้ในการผลิตประโยคใหม่ ๆ ขึ้นมาได้อย่างไม่รู้จบ

ส่วนในเรื่องความสามารถของผู้พูดภาษาที่เข้าใจความสัมพันธ์ของประโยคในทางรูปและความหมายนั้น ชอมสกีใช้การกำหนดระดับภาษาเป็น โครงสร้างลึกและโครงสร้างผิว

ทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรตแปรรูปของชอมสกี ฉบับปี ๑๙๖๕ มีการจัดองค์ประกอบดังนี้

ไวยากรณ์จะประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ องค์ประกอบคือ

๑. องค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์ (Syntactic Component)
๒. องค์ประกอบทางระบบเสียง (Phonological Component)
๓. องค์ประกอบทางอรรถศาสตร์ (Semantic Component)

๑. องค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยที่สำคัญ ๒ ส่วน

คือองค์ประกอบย่อยฐาน (base sub-component) และองค์ประกอบแปรรูป (Transformational sub-component)

ในองค์ประกอบย่อยฐานจะประกอบด้วยกฎ โครงสร้างวลี (Phrase Structure Rules) กฎแบ่งการจำแนก (Subcategorization Rules) และคลังคำ (Lexicon)

ก. กฎโครงสร้างวลี เป็นกฎที่สะท้อนให้เห็นวิจณสมรรถของผู้พูดว่าสามารถผลิตประโยคใหม่ ๆ ขึ้นมาใช้ได้อย่างไม่รู้จักจบ และรู้ว่าประโยคหรือวลีต่าง ๆ ประกอบด้วยหน่วยประกอบใดบ้าง ซึ่งแต่ละหน่วยประกอบจะแสดงด้วยสัญลักษณ์ประจำกลุ่ม (categorical symbols) รวมทั้งรู้ว่าแต่ละหน่วยประกอบมีความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ (grammatical relations) กันอย่างไรในประโยค โครงสร้างวลี กฎโครงสร้างวลีจะผลิตโครงสร้างวลีที่เป็นข้อมูลให้แก่องค์ประกอบแปรรูปและองค์ประกอบทางอรรถศาสตร์

ตัวอย่าง กฎโครงสร้างวลีในภาษาอังกฤษ

PSR 1: S \longrightarrow NP AUX VP

PSR 2: AUX \longrightarrow TENSE (M) (have en) (being)

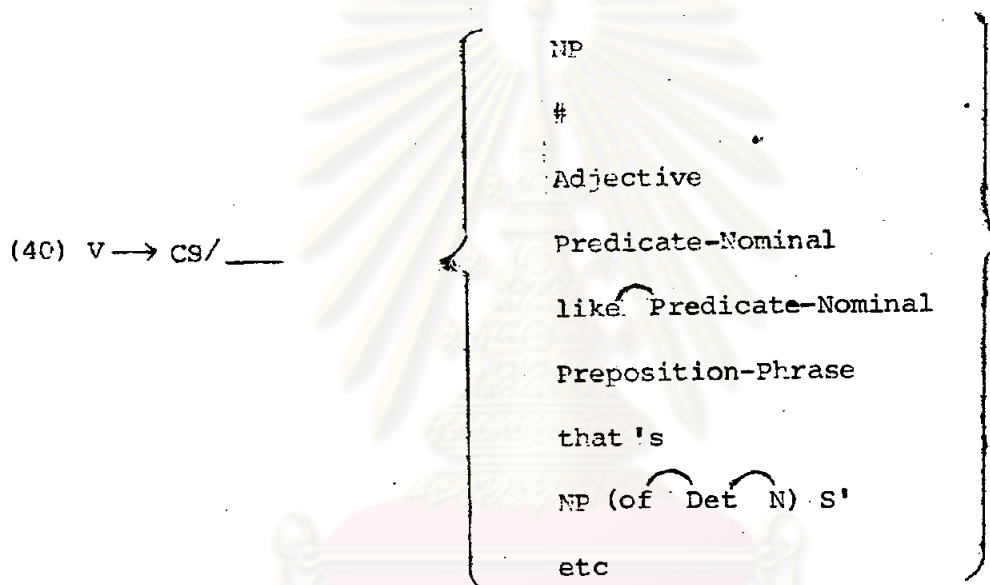
PSR 3: VP \longrightarrow V (NP)

PSR 4: NP \longrightarrow $\left\{ \begin{array}{l} \text{ART (ADJ) N} \\ \text{PRON} \end{array} \right\}$

PSR 5: TENSE \longrightarrow $\left\{ \begin{array}{l} \text{PRES} \\ \text{PAST} \end{array} \right\}$

ข. กฎบ่งการจำแนก (Subcategorization Rules) เป็นกฎที่ให้ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ (syntactic feature) และก่อให้เกิดลักษณะซับซ้อน (complex symbols) กฎบ่งการจำแนกนี้แบ่งย่อยออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑) กฎบ่งการจำแนกซัด (strict subcategorization rules) เป็นกฎที่จำแนกรายคำ (lexical items) ด้วยกรอบทางวากยสัมพันธ์ที่รายคำเหล่านั้นปรากฏ ดังเช่นที่ขอมสก็ให้กฎบ่งการจำแนกซัดของคำกริยาว่า

ในกรณีนี้ เนื่องจากคำกริยาปรากฏอยู่หน้านามวลี ไม่มีนามวลีตามหลัง อยู่หน้าคำคุณศัพท์ อยู่หน้าบุพบทวลี หรืออยู่หน้าประโยคที่หน้าหน้าด้วยคำเชื่อม เป็นต้น กฎบ่งการจำแนกซัดนี้จึงให้ลักษณะของคำกริยาว่า $+ [_ NP], - [_ NP], + [_ Adj], + [_ prep-phrase], + [_ that 's]$

ลักษณะดังกล่าวจึงให้ปรับของคำกริยาในผลของกฎโครงสร้างวลี

๒) กฎบ่งเงื่อนไขการเกิดร่วม (selectional rules) เป็นกฎที่จำแนกกริยาโดยใช้ลักษณะทางอรรถวากยสัมพันธ์ของประธานและกรรมเป็นหลัก เช่น

อกรรมกริยาที่เกิดตามหลังประธานที่เป็นมนุษย์จะมีลักษณะว่า [+ มนุษย์ ___] โดยอัตโนมัติ และจะเป็นกฎที่กำหนดการเกิดร่วมของรายการในองค์ประกอบหนึ่งกับรายการในอีกองค์ประกอบหนึ่ง

ค. คลังคำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความรู้ของผู้พูดในเรื่องคำศัพท์ทั้งหมดในภาษา ประกอบด้วยรายการคำทั้งหมด (lexical items) และแต่ละรายการจะบรรจุรายละเอียดที่สำคัญทางด้านเสียง วากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ ในด้านรายละเอียดทางวากยสัมพันธ์ จะมีลักษณะ ๒ ประเภทคือ

๑) ลักษณะทางไวยากรณ์ (grammatical feature) ซึ่งบอกหมวดคำ เช่นชื่อ จะมีลักษณะทางไวยากรณ์ว่า

ชื่อ

[+ กริยา]

แสดงว่าชื่ออยู่ในหมวดคำกริยา

๒) ลักษณะแบ่งย่อย (subcategorizational feature) ซึ่งบอกว่าคำในกลุ่มหรือหมวดไวยากรณ์หนึ่งอาจแบ่งย่อยออกเป็นหมวดย่อย (sub-categories) ได้บ้าง เช่นชื่อ จะมีลักษณะแบ่งย่อยว่า

ชื่อ

[+ / ___ นามวลี]

แสดงว่าชื่อเป็นสกรรมกริยา กล่าวคือมีนามวลีตามหลังคำกริยาได้

ในที่สุดรายการต่าง ๆ จะเข้าไปแทนที่ในส่วนประกอบฐานด้วยกฎแทรกคำ (lexical insertion rules)

องค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์อีกส่วนหนึ่งคือ องค์ประกอบย่อยแปรรูป จะประกอบด้วยกฎแปรรูป^๑ (transformational rules) ซึ่งทำหน้าที่แปรรูปประโยคใน โครงสร้างลึกมาสู่โครงสร้างผิว

^๑อุกม วโรดมลิขิตติ์, ไขว้ สุตกรการปริวรรต.

๒. องค์ประกอบทางระบบเสียง (Phonological Component) เป็นส่วนที่กำหนดเสียงให้แก่ประโยค ประกอบด้วยกฎการออกเสียง (Phonological Rules) และกฎเติมลักษณะทางเสียง (Redundancy rules) กฎการออกเสียง คือกฎที่บอกการเปลี่ยนแปลงทางเสียง ลักษณะของกฎประเภทนี้อาจจะเพิ่ม ลด หรือเปลี่ยนลักษณะทางเสียงก็ได้

ตัวอย่าง กฎการเปลี่ยนเสียงเสียดแทรกให้เป็นเสียง ไซยะเหมือนเสียงที่ตามมา

[+Continuant] → [+Voiced]/_ [+Voiced]

กฎนี้จะเปลี่ยนเสียง [sm] เป็น [zm]

[fd] เป็น [vd]

[ʃd] เป็น [ʒd] เป็นต้น

ส่วนกฎการเติมลักษณะทางเสียงคือกฎที่เติมลักษณะต่าง ๆ ทางเสียงให้ครบ เพื่อที่จะออกเสียงได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้เพราะลักษณะทางเสียงที่ได้ระบุไว้ในรายการศัพท์นั้นมีแต่ลักษณะทางเสียงที่สำคัญเท่านั้น (Distinctive feature) ซึ่งยังไม่สามารถออกเสียงได้ถูกต้อง ดังนั้น โครงสร้างผิวที่ผ่านเข้าสู่องค์ประกอบทางเสียงจะต้องผ่านกฎการออกเสียงและกฎเติมลักษณะทางเสียงเสียก่อน จึงจะออกเสียงในภาษาได้อย่างสมบูรณ์และถูกต้อง

๓. องค์ประกอบทางอรรถศาสตร์ เป็นส่วนที่ให้ความหมายแก่ประโยคหรือวลีที่สร้างขึ้นจากกฎโครงสร้างวลีหรือกฎแปรรูป ประกอบด้วย กฎบ่งความหมาย (Projectional Rules) ซึ่งสะท้อนให้เห็นความรู้ของผู้พูดว่า ความหมายที่ถูกต้องของประโยคหรือวลีเป็นอย่างไร

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะใช้กลไก ๔ อย่าง ได้แก่กฎ โครงสร้างวลี กฎบ่งการ
จำแนก คลังคำ และกฎแปรรูป ในการวิเคราะห์และอธิบายคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์
ของกริยา มี

แนวทฤษฎีไวยากรณ์การก

ก. แนวความคิดของฟิลเมอร์

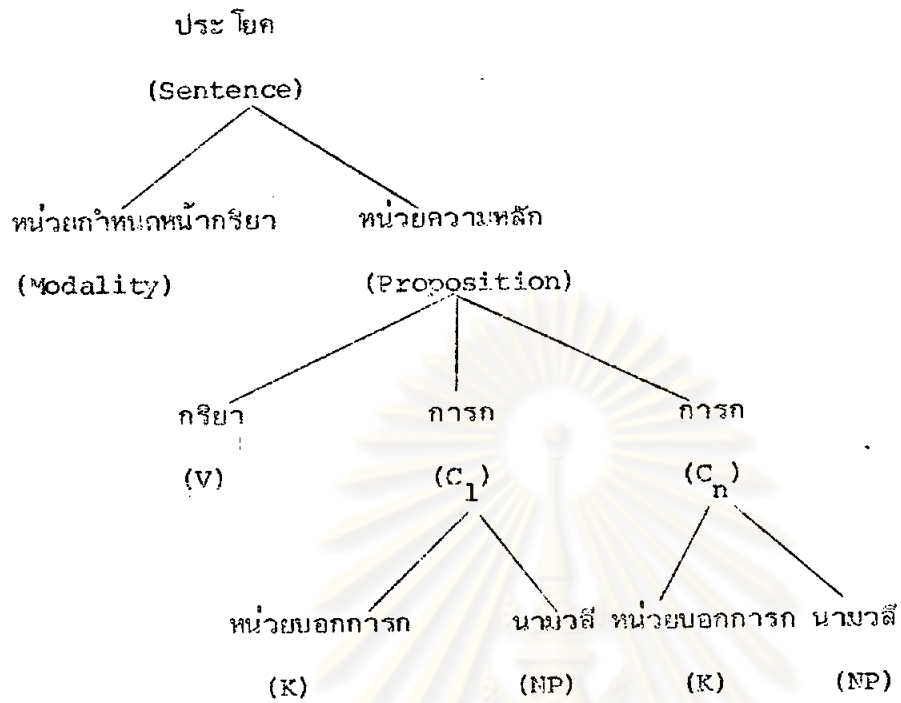
ฟิลเมอร์ เป็นผู้เสนอทฤษฎีไวยากรณ์การกไว้ในบทความเรื่อง The Case for
Case (1968) เขามีความคิดว่าความสัมพันธ์แบบการก (case relationships)
ระหว่างหน่วยนามและหน่วยกริยาในลักษณะต่าง ๆ ที่มีอยู่ใน โครงสร้างลึกลึ้น เป็นสากล
ลักษณะ (universal) เขากำหนดให้ประ โยค (S) ใน โครงสร้างลึกลึ้นมีส่วนประกอบสำคัญ
๒ ส่วนคือ หน่วยกำหนดหน้ากริยา (M หรือ Modality) ซึ่งเป็นส่วนที่แสดงกาล (Tense)
มาลา (Mood) กาลลักษณะ (Aspect) และการปฏิเสธ (Negation) และหน่วยความ
หลัก (P หรือ Proposition)

กฎพื้นฐานของประ โยคจึงมีดังต่อไปนี้

ประ โยค	→	หน่วยกำหนดหน้ากริยา	หน่วยความหลัก
(Sentence)		(Modality)	(Proposition)

หน่วยความหลักจะประกอบด้วยคำกริยาหนึ่งคำ และการกอย่างน้อยที่สุดหนึ่งการก
การกแต่ละการกจะเขียนใหม่ได้เป็น ๒ หน่วยคือหน่วยขอกการกหรือ (K) ซึ่งอาจจะ เป็น
บุพบท ซิกหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยนามวลีหรือ (NP)

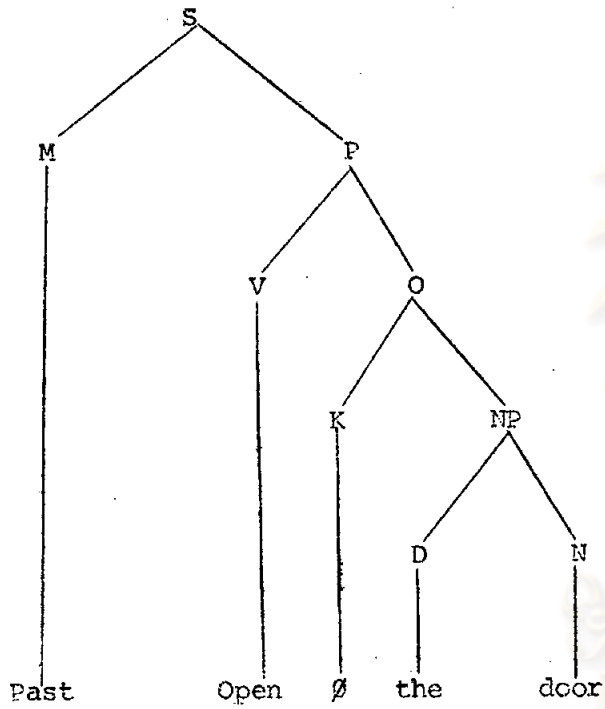
โครงสร้างลึกลึ้นของประ โยคใดประ โยคหนึ่งอาจแสดงด้วยแผนภูมิต้นไม้ได้ดังนี้

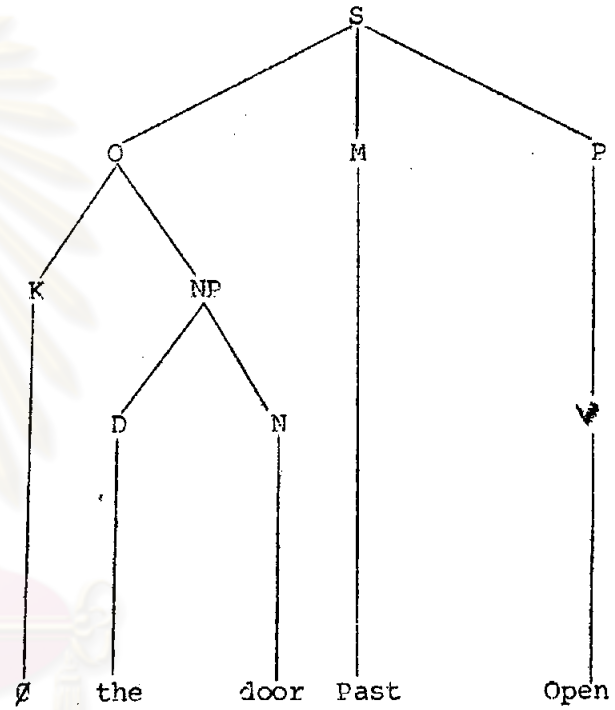
โครงสร้างสี่นี้จะแปลงเป็น โครงสร้างผิว โดยกฎแปรรูป เช่นการเลือกประธาน
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ก.

ข.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิต้นไม้ในตัวอย่างแสดงกฎการย้ายการกผู้ทรง-รับ (O) ไปเป็นประธานของประโยค ทำให้โครงสร้างสีก ก. แปรรูปไปเป็น โครงสร้างผิว ข. และมีการรวมหน่วยกำหนดมยงกาลเข้ากับคำกริยา ในที่สุดก็ได้ประโยคที่ว่า "The door opened".

การศึกษาคำกริยาตามแนวไวยากรณ์การกนั้น เป็นการศึกษาว่า คำกริยาปรากฏกับการกใดบ้าง การที่จะแทรกคำกริยาเข้าไปในประโยคใด จึงขึ้นอยู่กับว่าคำกริยานั้นจะต้องมีการอบการก ซึ่งไม่ค้ำกับ โครงสร้างสีก เช่น

คำกริยา <u>วิ่ง</u>	มีการอบการก	[—A]
คำกริยา <u>เศร้า</u>	มีการอบการก	[—D]
คำกริยา <u>ฆ่า</u>	มีการอบการก	[—D A]

รายชื่อของคำกริยาต่าง ๆ จะแสดงลักษณะที่เป็นกรอบการก (case frame feature) ซึ่งมีผลต่อการจำแนกกริยา กล่าวคือ เราสามารถจัดคำกริยาที่ปรากฏกับการกแบบเดียวกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน คำกริยาที่ปรากฏในกรอบการกแบบเดียวกันจะเป็นคำกริยาชนิดเดียวกัน

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงใช้แนวทฤษฎีการกของฟิลมอร์เป็นหลักในการวิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยา มี โดยในคลังคำจะมีรายชื่อของคำกริยา มี พร้อมด้วยกรอบการก เป็นลักษณะประจำรายคำ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีกับคำกริยา มี นั้นว่า มีความสัมพันธ์กันในการกใดบ้าง และสามารถจำแนกคำกริยา มี เป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะของกรอบการกนั้นด้วย

ทฤษฎีไวยากรณ์ของเซฟ

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวอรรถศาสตร์ของเซฟมาวิเคราะห์คำกริยา มี ว่า จะจำแนกออกเป็นกี่ประเภท ตามแนวที่ใช้โครงสร้างทางความหมายในการวิเคราะห์ ทั้งนี้อาจจะทำให้เห็นคุณสมบัติทางความหมายของคำกริยา มี ได้กว้างขวางขึ้น

ทฤษฎีของเซฟที่แสดงไว้ในหนังสือ *Meaning, and the Structure of Meaning* (1970) เป็นการวิเคราะห์ภาษา โดยพิจารณาจากโครงสร้างความหมายของประโยค เซฟกล่าวว่า ความนึกคิดของคนเรานั้นแบ่งออกได้เป็น ๒ หน่วยใหญ่ ๆ ส่วนหนึ่งคือหน่วยของกริยาที่แสดงสภาพ เช่นใจ คุยกสมบัติและเหตุการณ์ อีกส่วนหนึ่งคือหน่วยนามที่แสดงสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นวัตถุทางรูปธรรม และสิ่งที่เป็นนามธรรม ในข้อความหรือความนึกคิดนั้น จะมีกริยาเป็นแกนกลาง (centre) และมีคำนำเป็นส่วนที่แวดล้อมแกนกลางนั้น (periphery) ดังนั้น ในประโยคหนึ่ง ๆ จะมีกริยาเป็นส่วนสำคัญที่สุด และจะมีนามปรากฏอยู่ด้วยอย่างน้อยหนึ่งหน่วย นามที่ปรากฏนั้นจะมีความสัมพันธ์ทางความหมายกับกริยา

เซฟแบ่งคำกริยาตามลักษณะเฉพาะทางความหมายออกเป็น ๕ ประเภทใหญ่คือ

- ก. คำกริยาแสดงสภาพ (State Verb)
- ข. คำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง (Process Verb)
- ค. คำกริยาแสดงอาการ (Action Verb)
- ง. คำกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง (Process and Action Verb)
- จ. คำกริยาแสดงสภาวะ (Ambient Verb) ซึ่งแบ่งย่อยเป็น ๒ ชนิด
 - ๑) คำกริยาแสดงสภาพของสภาวะ (state-ambient)
 - ๒) กริยาแสดงอาการของสภาวะ (action-ambient)

ก. คำกริยาแสดงสภาพ หมายถึงคำกริยาที่แสดงสภาพของคำนามที่เข้ากรากเป็นผู้ทรง-รับ เป็นคำกริยาที่ตอบคำถามว่า นางผู้ทรง-รับ^๑ นั้นเป็นอย่างไร เช่น

^๑นามผู้ทรง-รับ คือนามซึ่ง เป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ซึ่งจะสัมพันธ์กับคำกริยา ๓ ชนิด คือคำกริยาแสดงสภาพ แสดงการเปลี่ยนแปลง และคำกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง ถ้าสัมพันธ์กับคำกริยาแสดงสภาพ และคำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง จะเป็นคำนามที่ทรงกริยา ถ้าสัมพันธ์กับคำกริยาที่แสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง จะเป็นคำนามที่รับกริยา

ปลาสด

กินดี

สมรสสวย

ข. คำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง หมายถึงคำกริยาที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพหรือเหตุการณ์ของคำนามที่มีการกเป็นผู้ทรง-รับ จะตอบคำถามว่า เกิดอะไรขึ้นกับนามผู้ทรง-รับ เช่น

ไม้แห้ง

ข้างตาย

จานแตก

ค. คำกริยาแสดงอาการ หมายถึงคำกริยาที่แสดงอาการการกระทำของคำนามที่มีการกเป็นผู้กระทำนั้น จะตอบคำถามว่านามที่เป็นผู้กระทำนั้น ทำอะไร เช่น

เธอร้องเพลง

เขากินข้าว

ง. คำกริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง หมายถึงคำกริยาที่แสดงการกระทำของนามที่มีการกเป็นผู้กระทำ โดยนามที่ทรง-รับนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงด้วย

เธอทำจานแตก

เขานึกกระดาษขาด

จ. คำกริยาแสดงสภาวะ หมายถึงคำกริยาแสดงสภาพหรือแสดงอาการ ซึ่งแบ่งย่อยเป็น

๑) คำกริยาแสดงสภาพของสภาวะที่บอกถึงสภาพ โดยปราศจากการอ้างอิงถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยเฉพาะ เช่น

อากาศร้อน

๒) คำกริยาแสดงอาการของสภาวะที่บอกถึงอาการของสภาวะนั้น เช่น

ฝนกำลังตก